

«Για τον εθελοντισμό»

Άμεσα συνδεδεμένο με τα προηγούμενα φαίνεται να είναι το στοιχείο του εθελοντισμού. Πάνω του στηρίχτηκε το συντριπτικό ποσοστό των σημαντικών προσπαθειών για την Περιβαλλοντική Εκπαίδευση στην Ελλάδα. Ο εθελοντισμός είναι ένα φαινόμενο που παρατηρείται από τα μέσα της δεκαετίας του 1970 στην Ευρώπη, όπου μπορούμε να μιλήσουμε για κίνημα, αλλά και στην Ελλάδα.

Ως εθελοντές/εθελόντριες θεωρούνται τα άτομα εκείνα, τα οποία χωρίς να **υποχρεώνονται** από δυνάμεις εξωτερικές προς τη συνείδησή τους, διαπιστώνουν κοινωνικές ανάγκες ή ανάγκες που έχουν να κάνουν με την ποιότητα ζωής γενικότερα, σχεδιάζουν τρόπους ικανοποίησης των αναγκών και αναπτύσσοντας τις ευρύτερες δυνατές μορφές συνεργασίας και επικοινωνίας μεταξύ ατόμων και ομάδων προσπαθούν να **υλοποιήσουν** –με μη βίαιους τρόπους και μέσα- το σχεδιασμό αυτό, διαμορφώνοντας κατ' αυτό τον τρόπο το πρόπλασμα για μια μελλοντική αυτοδιαχειριζόμενη κοινωνία.

Ο εθελοντισμός εμφανίζεται σαν μια από τις πολλές μορφές που μπορεί να πάρει η «Τρίτη Διάσταση» μεταξύ Κράτους και Αγοράς, και να αποτελέσει απάντηση στην παρακμή του Κράτους Κοινωνικών Παροχών ή Ευημερίας (Welfare State). Αυτή η Τρίτη Διάσταση ονομάζεται «ιδιωτικό-κοινωνικό» και ορίζεται από τον Donati (1978) ως κάθε περιβάλλον αυτόνομης διαχείρισης από εκείνον που συμμετέχει σ' αυτό, το οποίο απολαμβάνει δημοσίων εγγυήσεων και του οποίου ελέγχονται οι πηγές και τα **αποτελέσματα** τα οποία παράγει σύμφωνα με σταθερά κριτήρια ως κοινό αγαθό για τη δημόσια ολότητα»

Το Κράτος Ευημερίας (ή παροχών) φαίνεται να βρίσκεται σε κρίση από τη δεκαετία του '70 όχι μόνον επειδή «πλέον οι οικονομικές πηγές του σπανίζουν αλλά και επειδή πολλοί είναι εκείνοι που αισθάνονται ότι δεν τους ικανοποιούν οι παροχές και οι χορηγίες του». Επίσης, «η δομή του σημερινού Κράτους Ευημερίας είναι τέτοια που παράγει αποτελέσματα τα οποία δεν συμβιβάζονται με τις αρχές στις οποίες **θεμελιώνεται** η κοινωνική αλληλεγγύη» (Κατσουρός 1991). Είναι χαρακτηριστικό πως μια μεγάλη ενότητα αιτημάτων που εκφράζει ανάγκες ανικανοποίητες από το Κράτος Ευημερίας ανάγεται στη σχέση κοινωνίας-φύσης. Καινούριες ανάγκες ως επί το πλείστον, λόγω της πρόσφατης εμφάνισης των αντίστοιχων προβλημάτων, από τη φύση τους θα λέγαμε ότι είναι δύσκολο να εκφραστούν και να βρουν ικανοποίηση μέσα από τους θεσμούς. Χαρακτηριστικά παραδείγματα τέτοιων ανικανοποίητων αιτημάτων είναι αυτά που συνδέονται με τις μετά-υλιστικές αξίες (π.χ. αιτήματα που έχουν να κάνουν με εκπαίδευση έξω από τους παραδοσιακούς θεσμούς, με την πολιτιστική κληρονομιά, με την **καλύτερευση** της γειτονιάς και των τοπικών κοινοτήτων και, τέλος με τον τομέα της υγείας με τα προβλήματα των γεροντοτέρων, των ατόμων με ειδικές ανάγκες). Επειδή λοιπόν οι δυνάμεις της Αγοράς δεν φαίνονται πρόθυμες να αντιμετωπίσουν τα μετά-υλιστικού τύπου αιτήματα, το δε Κράτος Ευημερίας αδυνατεί ή όταν προσπαθεί αποτυγχάνει (εγκληματικότητα, υγεία προστασία του περιβάλλοντος, κυκλοφοριακό πρόβλημα κ.α.), ο εθελοντισμός εμφανίζεται να προσφέρει μια βιώσιμη και έγκυρη απάντηση.

ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ

- A. Να δοθεί η περίληψη του παραπάνω κειμένου (120 λέξεις περίπου). **Μονάδες 25**
- B1. Να αναγνωρίσετε τον τρόπο που αναπτύσσεται η δεύτερη παράγραφος του κειμένου. **Μονάδες 4**
- B2. Να εντοπίσετε το δομικά μέρη της τέταρτης παραγράφου του κειμένου. **Μονάδες 4**
- B3. Να επισημάνετε τους τρόπους και τα μέσα πειθούς της τελευταίας παραγράφου του κειμένου. **Μονάδες 10**
- B4. Να δώσετε συνώνυμα για τις παρακάτω λέξεις: **υποχρεώνονται, υλοποιήσουν, αποτελέσματα, θεμελιώνεται, καλύτερευση.** **Μονάδες 5**
- B5. «η δομή του σημερινού Κράτους Ευημερίας...αλληλεγγύη»: Να σχολιάσετε το νόημα της παραπάνω φράσης σε 80-100 λέξεις **Μονάδες 12**
- Γ. Τα τελευταία χρόνια η κοινωνία δοκιμάζεται από ποικίλα προβλήματα που προκαλούν ρήγμα στο Κράτος Ευημερίας. Η κρίση πλήττει περισσότερο τα άτομα των ευαίσθητων κοινωνικών ομάδων (γεροντότεροι, άτομα με ειδικές ανάγκες, μακροχρόνια άνεργοι, άστεγοι, κ.λπ.). Σε μια ομιλία σας προς τον πολιτιστικό σύλλογο του δήμου σας να υποστηρίξετε την αναγκαιότητα καθώς και την ωφέλεια της ενεργοποίησης μιας «κοινωνίας των πολιτών» η οποία με την εθελοντική κοινωνική της δράση μπορεί να θεμελιώσει την κοινωνική αλληλεγγύη που είναι απαραίτητη για την κοινωνική συνοχή αλλά και την ποιότητα ζωής. (500 – 600 λέξεις) **Μονάδες 40**

ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

- A. Θέμα του κειμένου είναι το στοιχείο του εθελοντισμού και η σημασία του για το κοινωνικό σύνολο. Αρχικά, ο συγγραφέας επισημαίνει τη δεκαετία του 1970 ως χρονική αφετηρία της ύπαρξης του εθελοντισμού στην Ευρώπη. Στη συνέχεια, προσδιορίζει τα χαρακτηριστικά των εθελοντών, παρουσιάζοντάς τους ως άτομα που προσφέρουν κοινωνικό έργο χωρίς εξαναγκασμούς και τονίζει πως μπορούν να συμβάλουν στην αναβάθμιση του Κράτους Κοινωνικών Παροχών. Επιπρόσθετα, χαρακτηρίζει τον εθελοντισμό ως «Τρίτη Διάσταση» ανάμεσα στο Κράτος και την Αγορά, όρος που συνδέεται σύμφωνα με τον Donati με την αυτόνομη διαχείριση του ατόμου. Τέλος, εντοπίζει την ύπαρξη της κρίσης στις κρατικές παροχές από το 1970, αφού απουσιάζει η αλληλεγγύη και ο πολίτης επιθυμεί την ικανοποίηση αιτημάτων σχετικών με «μετά-υλιστικές αξίες» συνδεδεμένες με την εκπαίδευση, τον πολιτισμό, την υγεία, την ποιότητα ζωής. Έτσι ο εθελοντισμός φαίνεται να ισοσταθμίζει κοινωνικά την απροθυμία της Αγοράς και την αποτυχία του κράτους.
- B1. Η δεύτερη παράγραφος του κειμένου αναπτύσσεται με τη μέθοδο του Ορισμού, γιατί ορίζεται η έννοια του εθελοντή. Αναλυτικά, οι εθελοντές (=οριστέα έννοια) ορίζονται ως το άτομα (=γένος) που προσφέρουν έργο, ικανοποιούν ανάγκες κι αναπτύσσουν μια ευρύτερη συνεργασία με άλλα άτομα, χωρίς να εξαναγκάζονται από εξωγενείς παράγοντες (=ειδοποιός διαφορά).
- B2. Τα δομικά μέρη της τέταρτης παραγράφου είναι τα ακόλουθα:
- α. Θεματική Περίοδος: «Το κράτος...χορηγίες του».
- β. Λεπτομέρειες-Σχόλια: «Επίσης... ανάγκες»

γ. Πρόταση-Κατακλείδα: «Επειδή...έγκυρη απάντηση»

B3. Ο συγγραφέας χρησιμοποιεί ως τρόπους πειθούς στην τελευταία παράγραφο του κειμένου την επίκληση στη λογική και την επίκληση στην αυθεντία. Συγκεκριμένα, αναφορικά με την επίκληση στην αυθεντία παραθέτει αυτούσια την άποψη του Κατσουρού («η δομή... αλληλεγγύη»), ενώ μέσα για την επίκληση στη λογική αποτελούν τόσο τα επιχειρήματα («Είναι χαρακτηριστικό...θεσμούς») όσο και τα τεκμήρια – παραδείγματα («π.χ. αιτήματα...ειδικές ανάγκες,» και «εγκληματικότητα...πρόβλημα κ.α. »).

B4. υποχρεώνονται: εξαναγκάζονται
υλοποιήσουν: πραγματοποιήσουν
αποτελέσματα: συνέπειες
θεμελιώνεται: εδραϊώνεται
καλυτέρευσή: βελτίωση

B5. Τα τελευταία χρόνια το Κράτος Ευημερίας διέρχεται μια σοβαρή κρίση και έχει πάψει να ικανοποιεί τα αιτήματα για κοινωνική πρόοδο. Η βία και η εγκληματικότητα έχουν ενταθεί λόγω ελλείψεως επίβλεψης από την πολιτεία, ενώ ο χώρος της υγείας και της εκπαίδευσης μειονεκτούν και παρουσιάζουν ελλείψεις ως προς την υλικοτεχνική υποδομή τους. Επιπρόσθετα, το Κράτος αδιαφορεί για τα άτομα με ειδικές ανάγκες και τα άτομα της τρίτης ηλικίας, ενώ ανθίζουν η αναξιοκρατία και οι πελατειακές σχέσεις, ιδιαίτερα σε τοπικές κοινότητες. Τέλος, η πολιτιστική μας κληρονομιά προστατεύεται με ανεπαρκή μέσα και χωρίς την απαιτούμενη ανάδειξη του πολιτιστικού μας παρελθόντος. Οι παραπάνω δράσεις όμως δε συμβιβάζονται με την κοινωνική αλληλεγγύη που είναι βασικός στόχος ενός Κράτους Πρόνοιας

Γ. Αγαπητοί συμπολίτες,

Τα τελευταία χρόνια παρατηρείται μια έντονη κρίση η οποία μαστίζει περισσότερο τις εύάλωτες κοινωνικές ομάδες (π.χ. ηλικιωμένοι, ΑΜΕΑ, μακροχρόνια άνεργοι, άστεγοι, χρόνια ασθενείς, κακοποιημένα ή ορφανά παιδιά κλπ.) και απειλεί έντονα την κοινωνική συνοχή, την προσωπική ευημερία και τη διατήρηση ενός Κράτους Πρόνοιας. Ωστόσο, η οργανωμένη εθελοντική δράση αποτελεί μια ισχυρή απάντηση στα σύγχρονα κοινωνικά προβλήματα και κρίνεται αναγκαία για τους ακόλουθους λόγους:

- Το χρησιμοθηρικό πνεύμα της εποχής και η θεοποίηση του χρήματος, αλλά και η ύπαρξη οικονομικών συμφερόντων συμβάλλουν στην επικράτηση του ισχυρότερου.
- Το χαμηλό μορφωτικό επίπεδο και η έλλειψη ανθρωπιστικής παιδείας οδηγούν το άτομο στην ηθική αποχαλίνωση ή στην αδυναμία διεκδίκησης των ατομικών δικαιωμάτων του.
- Η άνιση και άδικη κατανομή υλικών αγαθών, αλλά και η αναξιοκρατία προκαλούν έντονες συνθήκες κοινωνικής ανισότητας.
- Η περιθωριοποίηση ομάδων με ιδιαίτερα χαρακτηριστικά εξωθεί στο ρατσισμό προς αυτές.
- Τα υψηλά ποσοστά ανεργίας, η έμπρακτη ανισότητα ευκαιριών και εξειδίκευσης οδηγούν τα άτομα στην οικονομική εξαθλίωση.
- Η όξυνση φαινομένων κοινωνικής παθογένειας (π.χ. βία, εγκληματικότητα, ναρκωτικά κλπ).
- Η αδιαφορία της πολιτικής ηγεσίας για τα κοινωνικά προβλήματα οδηγεί στην απουσία προγραμμάτων κοινωνικής στήριξης και επανένταξης.
- Η διατάραξη της ψυχικής ισορροπίας των αναξιοπαθούντων ή των κοινωνικά «ευαίσθητων»ομάδων προκαλούν, αισθήματα μοναξιάς απελπισίας και ανικανότητας.

Εντούτοις, η διατήρηση μια σταθερής εθελοντικής κοινωνικής δράσης που είναι δυνατόν να υλοποιηθεί με δράσεις όπως παροχή βοήθειας στο σπίτι, υγειονομική φροντίδα, νομική βοήθεια, ψυχαγωγία, δωρεά αίματος, επανένταξη, τηλεφωνική ακρόαση, ψυχολογική κι επαγγελματική υποστήριξη, κοινωνική γραμματεία κ.α., θα επιφέρει τα ακόλουθα θετικά αποτελέσματα:

- Ομαλή επανένταξη ατόμων με ιδιαιτερότητες στο κοινωνικό σύνολο.
- Αναβάθμιση βιοτικού επιπέδου και ποιότητας ζωής τους.
- Αποτροπή περιθωριοποίησης, κοινωνικής απομόνωσης, και σύγκρουσης με το στενό ή το ευρύτερο κοινωνικό περιβάλλον.
- Αποδοχή του ατόμου από το κοινωνικό σύνολο και κοινωνική καταξίωση.
- Τόνωση αυτοεκτίμησης και ενίσχυση αυτοπεποίθησης.
- Έκφραση δημιουργικότητας και αύξηση παραγωγικότητας που θα συμβάλλουν στην ενίσχυση της εθνικής οικονομίας.
- Διασφάλιση πνεύματος συνεργασίας και αλληλοβοήθειας, το οποίο ευνοεί την επίτευξη προσωπικών επιδιώξεων και την επαγγελματική και οικονομική αποκατάσταση.
- Άμβλυνση των κοινωνικών ανισοτήτων που οδηγούν συχνά στην κοινωνική βία.
- Ελάττωση φαινομένων κοινωνικής παθογένειας και επίτευξη κοινωνικής συνοχής, αλληλεγγύης και ευημερίας.

Συμπερασματικά, θα μπορούσαμε να ισχυριστούμε πως μια συντονισμένη κοινωνική προσπάθεια, απαλλαγμένη από σκοπιμότητες και αρνητικά χαρακτηριστικά απέναντι σε ανθρώπους που έχουν πραγματική ανάγκη για υλική, συναισθηματική και πνευματική υποστήριξη, θα επιφέρει την αναβάθμιση της κοινωνίας μας και την προβολή της ανθρώπινης αξίας, προσδίδοντας ποιότητα στη ζωή, μεσούσης της κοινωνικής κρίσης των καιρών μας.

Σας ευχαριστώ για την προσοχή σας

Επιμέλεια:

Τζάνου Χρύσα • Κόρκκα Σάνδη